

Vergaderjaar 2019–2020

29 362

Modernisering van de overheid

D

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 15 oktober 2019

De toenmalige vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning heeft kennisgenomen van de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 6 mei 2019 inzake het interbestuurlijk programma (IBP).¹ Naar aanleiding hiervan hebben de toenmalige leden van de **PVV**-fractie aan de Minister op 24 mei 2019 nadere vragen gesteld.

De Minister heeft bij brieven van 21 juni en 14 oktober 2019 gereageerd.

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning² brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning,

¹ Kamerstukken I 2018/19, 29 362, C herdruk.

² Samenstelling:

Kox (SP), Koffeman (PvdD), Ganzevoort (GL), De Boer (GL), Van Hattem (PVV), Pijlman (D66), Rombouts (CDA), Schalk (SGP), Koole (PvdA), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), Wever (VVD), Bezaan (VVD), Van der Burg (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Dittrich (D66) (*voorzitter*), Doornhof (CDA), Frentrop (FVD), Gerbrandy (OSF), Van der Linden (FvD), Meijer (VVD), Nanninga (FVD), Nicolai (PvdD) (*ondervoorzitter*), Rietkerk (CDA), Rosenmöller (GL), Verkerk (CU), De Vries (Fractie-Otten)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT / ALGEMENE ZAKEN EN HUIS VAN DE KONING

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag, 24 mei 2019

De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning heeft kennisgenomen van uw brief van 6 mei 2019 inzake het interbestuurlijk programma (IBP).³ Deze brief geeft de leden van de **PVV**-fractie aanleiding tot het stellen van nadere vragen.

In de beantwoording geeft de Minister aan dat de programmastart IBP moet worden gezien als een «onderhandelaarsakkoord» met afspraken over maatschappelijke opgaven, waarbij ten aanzien van de democratische legitimering wordt gesteld dat de bestuurskoepels gemandateerd waren om te tekenen. Ten aanzien van de volksvertegenwoordiging stelt de Minister dat deze «zelf de keuze over de concrete invulling van de opgaven in de regio» maakt. Invullen van gemaakte afspraken is echter een volstrekt ander uitgangspunt dan de kaders voor afspraken/opgaven vastleggen. Kan de Minister daarom duidelijk aangeven hoe dit IBP zich verhoudt tot de duale positie van de decentrale volksvertegenwoordiging, die juist vóóraf kaders mee moet kunnen geven voor bestuurlijke akkoorden in plaats van achteraf enkel nog de vlakjes van zo'n akkoord te mogen inkleuren?

In de beantwoording van vraag 2 stelt de Minister: «de prioriteit ligt bij urgente opgaven». Kan de Minister aangeven hoe en door wie in dit IBP-kader wordt bepaald wat «urgent» is? En wat is daarbij de kaderstellende positie van de volksvertegenwoordiging?

Kan de Minister tevens aangeven in hoeverre sprake is van een gelijkwaardige positie van de verschillende bestuurslagen bij het uitvoeren van de specifieke opgaven? Hoe en door wie wordt het standpunt van een betrokken gemeente gewogen bij de invulling/uitvoering van een project en in hoeverre kan een volksvertegenwoordiging nog bijsturen op de afspraken?

In de beantwoording van de vragen 4 en 5 stelt de Minister dat de verslagen van de interbestuurlijke regietafel niet openbaar zijn. Betekent dit dat ook de volksvertegenwoordiging geen inzage kan krijgen in deze verslagen? Is de Minister bereid om deze verslagen indien daartoe een verzoek wordt ingediend wel openbaar te maken? Zo nee, waarom niet?

In de beantwoording van vraag 6 stelt de Minister dat de medeoverheden met de IBP-afspraken over voldoende beleidsvrijheid beschikken gelet op het Handvest inzake lokale autonomie. In de beantwoording van vraag 7 en 8 stelt de Minister tegelijkertijd dat het uitgangspunt van het IBP is dat alle overheden zich financieel inzetten voor de opgaven waarbij zij betrokken zijn en daartoe ook eigen middelen moeten inzetten. Kan de Minister aangeven hoe vastgesteld wordt of een medeoverheid betrokken is bij een opgave en daartoe eigen middelen moet inzetten? Kan de Minister aangeven hoe dit zich verhoudt tot de gestelde «voldoende beleidsvrijheid» voor de lokale autonomie en tot het budgetrecht van medeoverheden?

³ Kamerstukken I 2018/19, 29 362, C herdruk.

Kan de Minister, gelet op voorgaande vraag, tevens aangeven wat de mogelijke (financiële) consequenties zijn voor medeoverheden indien zij vanuit hun beleidsvrijheid niet (volledig) voldoen aan opgaven uit het IBP en/of het uit eigen middelen financieren daarvan?

Het onderdeel uit vraag 10 «Kan de Minister tevens aangeven in hoeverre de opgave «Nederland en migrant voorbereid» uit het IBP nog meer kosten met zich mee gaat brengen voor gemeenten en in hoeverre er verplichte taken voor gemeenten aan verbonden worden?» is niet beantwoord. Graag ontvangen de leden van de PVV-fractie alsnog een beantwoording.

In de beantwoording van vraag 12 over de opgave Vitaal Platteland stelt de Minister dat sprake is van «vigerende rol-, en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende overheden». In de praktijk worden echter via de IBP-opgaven nieuwe rolverdelingen aan medeoverheden opgelegd door de Regionale Energie Strategie aan de uitvoering van deze opgave te verbinden. Kan de Minister aangeven welke beleidsruimte medeoverheden hebben binnen het IBP ten aanzien van de uitvoering van het energie- en klimaatbeleid en de daaraan verbonden RES'en? Is het IBP op deze manier niet een politiek drukmiddel richting medeoverheden voor de uitvoering van het energie- en klimaatbeleid?

In de beantwoording van vraag 14 stelt de Minister dat momenteel met medeoverheden de contouren worden verkend van flexibele vormen van asielopvangcapaciteit. De vraag wat de specifieke betrokkenheid van het IBP bij deze afspraken is, wordt echter niet duidelijk gemaakt. Graag ontvangen de leden van de PVV-fractie alsnog een beantwoording.

Voorts stelt de Minister op dit punt dat ten aanzien van flexibelere asielopvangcapaciteit nadrukkelijk wordt gekeken naar «lokale betrokkenheid en draagvlak». Kan de Minister aangeven op welke wijze dit gebeurt? Kan de Minister aangeven hoe in dit kader draagvlak wordt vastgesteld en wat de consequenties zijn indien draagvlak ontbreekt? Kan de Minister tevens aangeven hoe en op welke wijze de volksvertegenwoordiging bij deze afspraken betrokken wordt?

Kan de Minister aangeven welke informatie over deze afspraken omtrent flexibele asielopvangcapaciteit al openbaar is, waar deze te vinden is en in hoeverre zij bereid is om verdere informatie hierover openbaar te maken?

De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning
J.W.M. Engels

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 juni 2019

Hierbij deel ik u mee dat de aan mij gestelde vragen van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning over het interbestuurlijk programma (ingezonden op 24 mei 2019) niet binnen de termijn van vier weken kunnen worden beantwoord.

Voor de beantwoording van de vragen is meer tijd nodig vanwege de afstemming met andere partijen. Uw Kamer ontvangt de antwoorden zo spoedig mogelijk.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 oktober 2019

In reactie op het schriftelijk verzoek van de Voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning doe ik u hierbij de antwoorden toekomen op de gestelde vragen over het interbestuurlijk programma (IBP) van de leden van de PVV-fractie van 24 mei jongstleden.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

Antwoord op de vragen van de leden van de PVV-fractie aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het interbestuurlijk programma.

De leden van de PVV-fractie vragen hoe het IBP zich verhoudt tot de duale positie van de decentrale volksvertegenwoordiging.

Samenwerking tussen overheden verandert en we formuleren steeds vaker gezamenlijke ambities. In deze kabinetsperiode zijn we als overheden gestart met een gezamenlijke agenda die aansluit op het regeerakkoord «Vertrouwen in de toekomst» (2017–2021) voor interbestuurlijke en interdepartementale samenwerking bij de aanpak van grote opgaven als één overheid. Volksvertegenwoordigers vervullen een belangrijke rol bij de aanpak van deze grote opgaven. Zij vormen de ruggengraat van onze representatieve democratie. Met verschillende partners werk ik daarom samen in het samenwerkingsprogramma Democratie in Actie om de positie van de gemeenteraad en volksvertegenwoordigers te versterken op grote opgaven, zoals de energietransitie. De gemaakte afspraken in het interbestuurlijk programma (IBP) bieden volksvertegenwoordigers van decentrale overheden voldoende ruimte om invulling te geven aan de eigen context en eigen prioriteiten.

Vervolgens stellen de aan het woord zijnde leden vragen met betrekking tot de totstandkoming van de prioritering van de opgaven, de gelijkwaardige positie van de bestuurslagen en de rol van volksvertegenwoordigers.

De maatschappelijke opgaven uit het IBP zijn tot stand gekomen in samenspraak tussen Rijk en medeoverheden. Uitgangspunt voor deze urgente maatschappelijke opgaven is dat de verschillende overheden deze niet alleen op kunnen lossen. Iedere overheid draagt bij vanuit ieders verantwoordelijkheid en mogelijkheden. Individuele gemeenten maken zelf de keuze over de invulling of uitvoering van projecten die te ten goede komen aan de maatschappelijke opgaven uit het IBP. Volksvertegenwoordigers stellen de kaders voor de decentrale uitwerking van de afspraken en controleren daarnaast het bestuur op de uitvoering. Daarbij hebben zij uiteraard de mogelijkheid om bij te sturen.

De leden van de PVV-fractie vragen zich af of de volksvertegenwoordiging geen inzage kan krijgen in de verslagen van de interbestuurlijke regietafel.

Omdat de interbestuurlijke regietafel geen besluitvormend gremium is, maar een informele gedachtewisseling tussen het kabinet en medeoverheden betreft, zijn deze gespreksverslagen in beginsel niet openbaar.

Vervolgens vragen de leden van de PVV-fractie hoe vastgesteld wordt of een medeoverheid betrokken is bij een opgave en daartoe eigen middelen inzet en hoe dit zich verhoudt tot beleidsvrijheid en het budgetrecht. Daarnaast vragen de leden zich af wat de consequenties zijn wanneer de medeoverheden geen financiële middelen inzetten.

In de programmastart IBP is per opgave weergegeven welke overheden een belangrijke rol hebben om tot betere oplossingen te komen. Een van de uitgangspunten van het IBP is dat de deelnemende partijen (aan een specifieke opgave) een aanzienlijk belang hebben. We werken daarbij samen op basis van gelijkwaardig partnerschap. Over de resultaten die worden geboekt gaan we op regelmatige basis in gesprek. Op deze manier monitoren we gezamenlijk de voortgang van de opgaven. Er zijn geen nadere afspraken gemaakt hoeveel eigen middelen de overheden in zouden moeten zetten voor de maatschappelijke opgaven. Deze middelen

zijn immers vrij besteedbaar. Hier wordt vanzelfsprekend geen verantwoording over afgelegd. De decentrale volksvertegenwoordiging heeft budgetrecht en heeft daarmee dus de bevoegdheid om financiële middelen beschikbaar te stellen en kan vaststellen op welke wijze het geld moet worden besteed.

De leden van de PVV-fractie vragen een verduidelijking van het antwoord in hoeverre de opgave «Nederland en migrant goed voorbereid» tot meer kosten leidt voor gemeenten.

Voor wat betreft de onderwerpen die zien op een flexibeler en effectiever asielstelsel, wordt niet voorzien dat deze meer verplichte taken of kosten voor gemeenten met zich mee zullen brengen. Wat betreft de plaatsing van vergunninghouders en kansrijke asielzoekers in de regio waar zij worden gehuisvest, worden nadere afspraken gemaakt tussen gemeenten, provincies en rijk. Hierbij kunnen de partijen in onderling overleg ook afspraken maken over taken en middelen. Er wordt gewerkt aan een nieuwe wet Inburgering, waarvan de invoerdatum op 1 januari 2021 staat. Met de nieuwe wet Inburgering komt de regie over de inburgering weer meer bij gemeenten te liggen. Momenteel is de Minister van SZW in gesprek met de Vereniging Nederlandse Gemeenten over de nieuwe taken op het gebied van inburgering en de raming van de kosten van deze taken. Voor de ontwikkeling van het programma Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV) is een samenwerkingsafpraak met bijbehorende programmafinanciering (2019–2021) tot stand gekomen waaraan Rijk, gemeenten en de Europese Unie bijdragen. Gemeenten hebben collectief besloten in totaal 16,5 mln. bij te dragen voor de programmaperiode 2019–2021 op basis van een herverdeling uit het gemeentefonds. Vanuit de begroting van JenV wordt voor de periode van 2018–2021 jaarlijks 12 miljoen vrijgemaakt. Aanvullend wordt er voor 6,5 miljoen aan Europese subsidies ingezet.

De leden van de PVV-fractie vragen welke beleidsruimte de medeoverheden hebben ten aanzien van de uitvoering van het energie- en klimaatbeleid en de daaraan verbonden RES'sen.

In het IBP hebben Rijk, VNG, IPO en UvW afgesproken te komen tot een nationaal programma van Regionale Energie Strategieën (RES). Deze afspraken zijn ook opgenomen in het klimaatakkoord. In een regio werken de gemeenten, de provincie en het (de) waterschap(pen) samen met diverse stakeholders aan een RES. Bij dit regionale RES-proces worden zowel de dagelijks bestuurders als de volksvertegenwoordigers van de decentrale overheden betrokken. De concept-RES wordt vastgesteld door de dagelijks bestuurders van de gemeenten, de provincie en het waterschap. De gemeenteraadsleden, statenleden en de algemene vergadering van de waterschappen stellen de RES 1.0 vast. Lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers hebben op deze wijze op meerdere momenten mogelijkheden om hun punten rond de RES in te brengen. De RES vormt een bouwsteen voor het provinciale en lokale omgevingsbeleid. De medeoverheden zijn zelf verantwoordelijk voor de verankering van de RES in dit omgevingsbeleid.

Vervolgens vragen de leden van de PVV-fractie wat de specifieke betrokkenheid is van het IBP, de lokale overheid en de volksvertegenwoordiging bij de flexibele vormen van asielopvangcapaciteit.

Samen met gemeenten en provincies wordt gewerkt aan nadere bestuurlijke afspraken over onder meer flexibele opvangcapaciteit, als uitwerking van de ambities uit het IBP. Hierbij gelden de afspraken in het IBP als uitgangspunt. De partijen die bij het IBP zijn betrokken, zijn ook bij de hier

bedoelde bestuurlijke afspraken betrokken. De overlegstructuren van het IBP worden voor deze afspraken benut. Het verkennen en ontwikkelen van meer flexibiliteit in de opvang gebeurt in samenwerking met gemeenten. Op verschillende plaatsen in het land zijn of worden in overleg met gemeenten projecten ontwikkeld om verschillende vormen te onderzoeken. Hierbij wordt ook gezien hoe deze vormen beter kunnen worden ingepast in de lokale gemeenschap en hoe het draagvlak kan worden bevorderd. Dit is onderdeel van het Programma Flexibilisering Asielketen. De Staatssecretaris van JenV zal de Kamer naar verwachting voor het einde van het jaar hierover nader informeren.

Als laatste stellen de leden van de PVV-fractie de vraag welke informatie over de afspraken omtrent flexibele asielopvangcapaciteit al openbaar is.

Uw kamer is eerder geïnformeerd over de contouren van de afspraken. De Staatssecretaris van JenV is hierop in gegaan onder meer in de brief over de stand van zaken van het Programma Flexibilisering Asielketen uit het najaar van 2018 (binnen dit Programma geven de partijen in de migratieketen uitvoering aan de ambities uit het IBP). De bestuurlijke afspraken zijn momenteel in de voorbereidende en verkennende fase. Derhalve kan er op dit moment nog geen informatie worden gedeeld. De verwachting is dat de Staatssecretaris van JenV uw Kamer in het voorjaar van 2020 hierover nader zal kunnen informeren.